

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-748/23 [Gekus]ⁱ

**C. Limited
przeciwko
M.S.**

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Najwyższy)

Wyrok Trybunału (czwarta izba) z dnia 16 lipca 2026 r.

Odesłanie prejudycjalne – Państwo prawne – Niezawisłość sędziowska – Artykuł 19 ust. 1 akapit drugi TUE – Artykuł 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Uregulowania krajowe pozwalające na zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez czynnych sędziów Sądu Najwyższego (Polska) – Ukształtowanie składu orzekającego, który ma zbadać spełnienie tych wymogów – Nieprawidłowość w procedurze powołania członka takiego składu – Konsekwencje, jakie należy wyciągnąć z tej nieprawidłowości – Bezstronność – Pierwszeństwo prawa Unii

1. *Pytania prejudycjalne – Właściwość Trybunału – Granice – Obowiązek państw członkowskich polegający na ustanowieniu środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej – Pytania dotyczące przepisów krajowych w zakresie organizacji i funkcjonowania organu sądowego – Objęcie*
(art. 19 ust. 1 TUE; art. 267 TFUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47)

(zob. pkt 27)

2. *Państwa członkowskie – Obowiązki – Ustanowienie środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej – Poszanowanie zasady niezawisłości sędziowskiej – Prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy – Przepisy krajowe dotyczące obsadzania składów orzekających – Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego, które same w sobie mogą powodować naruszenie prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy – Warunek – Okoliczności wiążące się z nieprawidłowością o takim charakterze i o takiej wadze, że wzbudza ona w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości lub bezstronności tego sędziego*
(art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47)

(zob. pkt 28–43; pkt 1 sentencji)

ⁱ Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

3. *Państwa członkowskie – Obowiązki – Ustanowienie środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej – Poszanowanie zasady niezawisłości sędziowskiej – Prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy – Uregulowania krajowe pozwalające na zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez sędziego w czynnej służbie – Ukształtowanie składu orzekającego, który ma zbadać spełnienie tych wymogów – Odnosny skład orzekający, w którym zasiada co najmniej jeden sędzia znajdujący się ze względu na warunki jego powołania w sytuacji identycznej z sytuacją sędziego, którego dotyczy to badanie – Niedopuszczalność (art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47)*

(zob. pkt 45–62; pkt 2 sentencji)

4. *Państwa członkowskie – Obowiązki – Ustanowienie środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej – Poszanowanie zasady niezawisłości sędziowskiej – Prawo do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy – Pierwszeństwo – Obowiązki sądów krajowych – Obowiązek odstąpienia od stosowania, z mocy własnych uprawnień, wszelkich uregulowań lub praktyk krajowych sprzecznych z bezpośrednio skutecznym przepisem prawa Unii – Uregulowania krajowe pozwalające na zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez sędziego w czynnej służbie – Ukształtowanie składu orzekającego, który ma zbadać spełnienie tych wymogów – Naruszenie przez ten skład orzekający prawa do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy – Ciążący na danym sędzie obowiązek dopilnowania, aby w rozpoznawaniu takiego wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności nie uczestniczył sędzia niespełniający tych wymogów – Ciążący jednocześnie na sędzie obowiązek odstąpienia od stosowania przepisów krajowych określających ukształtowanie takiego składu – Konieczność określenia w porządku prawnym odnosnego państwa członkowskiego zasad proceduralnych umożliwiających zapewnienie poszanowania tych wymogów przez skład orzekający rozpoznający taki wniosek (art. 4 ust. 3, art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE; Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47)*

(zob. pkt 64–72; pkt 3 sentencji)

Streszczenie

Trybunał, do którego Sąd Najwyższy (Polska) zwrócił się z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, wyjaśnił w szczególności, w świetle prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy konsekwencje, jakie powinny wynikać dla porządku prawnego państwa członkowskiego z nieprawidłowego ukształtowania składu orzekającego mającego rozpoznać wniosek o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego.

W wyroku wydanym w czerwcu 2021 r. polski sąd zasądził od M.S., obywatela Irlandii, na rzecz C. Limited, spółki prawa irlandzkiego, określoną kwotę pieniężną.

M.S. wniósł od tego wyroku skargę kasacyjną do sądu odsyłającego. Do rozpoznania tej skargi wyznaczono trzyosobowy skład orzekający, w którym zasiada między innymi sędzia JG.

Powziąwszy wątpliwości co do okoliczności towarzyszących powołaniu tego sędziego, C. Limited złożyła wniosek o przeprowadzenie testu jego niezawisłości i bezstronności zgodnie z procedurą przewidzianą w ustawie o Sądzie Najwyższym.

W celu utworzenia składu orzekającego mającego rozpoznać ten wniosek wyłoniono w drodze losowania pięciu sędziów sądu odsyłającego, z których trzech zostało powołanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (Polska) (zwanej dalej „KRS”) w nowym składzie, podobnie jak sędzia, którego dotyczy wniosek o przeprowadzenie testu.

Badając dopuszczalność wspomnianego wniosku, sąd odsyłający orzekający w składzie jednego sędziego, który jest zarazem przewodniczącym tego składu pięcioosobowego, zwrócił się do Trybunału z pytaniem, w jaki sposób zapewnić zgodność mechanizmu testu niezawisłości i bezstronności przewidzianego w ustawie o Sądzie Najwyższym z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”).

Ocena Trybunału

Przede wszystkim, co się tyczy procesu powoływania sędziów, Trybunał przypomniał, że ze względu na następstwa, jakie proces ten ma dla funkcjonowania i legitymizacji władzy sądowniczej w państwie prawnym, stanowi on w sposób konieczny nieodłączny element pojęcia „sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy” w rozumieniu art. 47 Karty. Chociaż nie każde uchybienie, jakie może wystąpić w trakcie procedury powołania sędziego, może rodzić wątpliwość co do niezawisłości i bezstronności tego sędziego, to pewne nieprawidłowości mogą same w sobie wskazywać, że dani sędziowie nie spełniają wymogów niezawisłości i bezstronności. W tych ostatnich przypadkach nie można wymagać od strony postępowania, która podnosi kwestię spełnienia tych wymogów, na przykład poprzez złożenie wniosku o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności sędziego zasiadającego w składzie orzekającym, aby przedstawiła dodatkowe dowody dotyczące w szczególności zachowania tego sędziego po powołaniu. Strona, która złoży taki wniosek, powinna zatem móc ograniczyć się do podniesienia argumentów opartych wyłącznie na okolicznościach towarzyszących powołaniu tego sędziego i wykazujących, że przy tej okazji doszło do nieprawidłowości o takim charakterze i o takiej wadze, że wzbudza ona w przekonaniu jednostek wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności tego sędziego względem władzy wykonawczej lub ustawodawczej. W konsekwencji już same okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego mogą powodować naruszenie prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywanego w świetle art. 47 Karty, jeżeli okoliczności te wiążą się z nieprawidłowością o takim charakterze i o takiej wadze, że wzbudza ona w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości lub bezstronności tego sędziego.

Następnie, co się tyczy składu orzekającego mającego rozpoznać test niezawisłości i bezstronności sędziego, Trybunał wyjaśnił, że członkowie tego składu nie mogą sami znajdować się w sytuacji identycznej z sytuacją sędziego poddanego testowi. Identyczność okoliczności towarzyszących ich własnym powołaniom na stanowisko sędziego z okolicznościami towarzyszącymi powołaniu sędziego poddanego testowi może bowiem wzbudzać u jednostek uzasadnione wątpliwości co do neutralności tego składu w stosunku do ścierających się przed nim interesów. A zatem skład orzekający sądu odsyłającego, który ma zbadać kwestię niezawisłości i bezstronności sędziego tego sądu, powinien sam spełniać wymogi niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy. Tymczasem w niniejszej sprawie wydaje się, że trzech sędziów składu mającego rozpoznać w postępowaniu głównym wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości

i bezstronności zostało powołanych w okolicznościach identycznych z okolicznościami towarzyszącymi powołaniu sędziego, który ma zostać poddany testowi, a wiążących się z udziałem KRS w nowym składzie, oraz że jeden z tych sędziów został wyłączony w innej sprawie po przeprowadzeniu takiego samego postępowania jak to zainicjowane w sprawie w postępowaniu głównym. W konsekwencji mając na względzie art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE odczytywany w świetle art. 47 Karty, jest niedopuszczalne, by badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności w odniesieniu do czynnego sędziego danego sądu zostało powierzone składowi orzekającemu tego sądu, w którym zasiada choćby jeden sędzia znajdujący się ze względu na warunki jego powołania w sytuacji identycznej z sytuacją sędziego, którego dotyczy to badanie.

Wreszcie Trybunał orzekł, że na podstawie tych samych postanowień, w przypadku gdy skład orzekający mający rozpoznać wniosek o przeprowadzenie testu niezawisłości i bezstronności sędziego sam narusza prawo do sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy ze względu na obecność w nim sędziego niespełniającego wymogów niezawisłości i bezstronności, dany sąd jest zobowiązany dopilnować, aby taki sędzia nie uczestniczył w rozpoznawaniu tego wniosku. W razie potrzeby powinien on odstąpić od stosowania przepisów krajowych określających ukształtowanie tego składu, tak aby wniosek ten mógł zostać rozpoznany przez organ obsadzony w zgodzie z wyżej wskazanymi postanowieniami. Wewnętrzny porządek prawny odnośnego państwa członkowskiego powinien określać zasady proceduralne umożliwiające zapewnienie, że taki wniosek zostanie rozpoznany przez skład orzekający spełniający wymogi wynikające z prawa podstawowego do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.